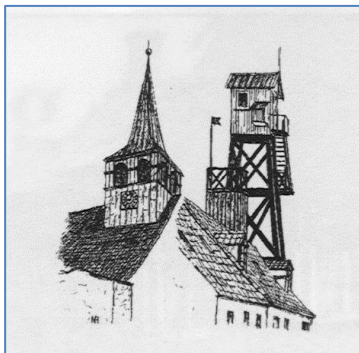

Kikkenborgen

November 2016

*Medlemsblad for Dragør Lokalhistoriske Forening
og nyt fra Dragør Lokalarkiv*

DLF's logo er tegnet af Niels Febber Andersen. Lokalkivets kikkenborg er fotograferet af Jørgen D. Petersen.

"Kikkenborgen" er et fælles blad for Dragør Lokalhistoriske Forening og Dragør Lokalkiv. Bladet udsendes til DLF's medlemmer og uddeles til alle interesserede fra Lokalkivet og bibliotekerne. Bladet bliver også lagt på Lokalkivets og DLF's hjemmesider.

Forsidebilledet : Konfekturforretningen "Bamse" på hjørnet Kirkevej og Linde Allé er der nok stadig mange der husker med glæde. På Arkivernes Dag kan du genopleve Dragør, som byen var i 1950'erne og 1960'erne.

Dragør Lokalhistoriske Forening

www.dragoer-lokalthistorie.dk

Email: info@dragoer-lokalthistorie.dk

Formand: Claus Ehlers. Tlf: 32 53 32 23.

Næstformand (vedr. medlemskab): Dines Bogø. Tlf. 32 53 11 53 / 20 85 11 53.

Kasserer: Lis Klynge. Tlf. 21 26 41 14.

Sekretær: Marianne Bogø. Tlf. 32 94 11 53 / 40 85 11 53

Send meget gerne din emailadresse til foreningen. Så modtager du med jævne mellemrum nyheder om arrangementer m.m.

Dragør Lokalkiv

www.dragoer.dk/lokalkiv

Stationsvej 5, 2791 Dragør. Tlf. 32 89 03 29. Email: lokalkivet@dragoer.dk

Åbningstider: Tirsdag 13.00 - 17.00 Torsdag 10.00 - 17.00 samt efter aftale.

Se også den lokalhistoriske side på Facebook: www.facebook.com/kikkenborgen.

På sangens vinger – i 150 år

I 2017 kan Dragør Sangforening fejre sit 150 års jubilæum. Det er et langt liv for en forening, og sangforeningen er da også én af de ældste foreninger i Dragør, der stadig er aktiv.

I 1800-tallet var foreningerne både omdrejningspunktet for fritids- og kulturaktiviteter, men også et mødested, hvor det sociale liv udspillede. Så selvfølgelig blev der sunget i sangforeningen, men der blev også festet og drukket masser af punch. Mange husker sikkert "Sangforeningen

Dragør Sangforenings fane opbevares i dag på Museum Amager.

Sangerne var fra starten udelukkende mænd, og kvinderne måtte nøjes med at deltage i udflugterne - ligesom i "Sangforeningen Morgenrøden", hvor de skulle gå i forvejen med madkurven og ellers holde sig i baggrunden. I en kort periode omkring år 1900 optog man dog kvinder i koret, fordi det kneb med at skaffe mandlige medlemmer. Billedet fra 1905 viser, at dampskibsførerens kone, en ugift kaptajnsdatter, hustruen til byens konditor og datteren af fasanjægeren i Kongelunden godt kunne synge sammen med de mørke mandsstemmer.

Morgenrøden" fra Storm P.'s historie, hvor der kun måtte drikkes to bajere pr. mand – hvert kvarter. Når Dragør Sangforening gik i Dragør Lund, var punchebowlernerne med og det blev tit hen på morgenen, inden sangerne fandt hjem igen.

Mens sommermånederne var fyldt op med udflugter og fester i det grønne, gik vinterhalvåret til gengæld med aktiviteter indendørs. I efteråret 1871 var der flere koncerter i købmand Schmidts lokale i Strandgade. Til den ene tillod man ovenikøbet, at damerne kunne overvære den. Året sluttede med et nytårsbal, hvor man dansede og morede sig til kl. 6 nytårs morgen. Nattefesterne var ikke ualmindelige og sluttede ofte først ved 6-tiden om morgenen. Det har gået lystigt for sig, og i referaterne kan man læse karakteristikken at en fest sluttede "i ypperligt humeur" eller "med en enkelt lille bjørn". Det skete også, at almindelige koncerter udartede sig til en ren fest. I april 1873 blev der holdt aftenunderholdning med sange og humoristiske foredrag. Aftenen sluttede egentlig kl. kvart over 10, men så blev deltagerne enige om at drikke et par bowler punch "for at komme i rigtigt perle-humeur, som vi også naede, og holdte samme vedlige til kl. 1 om morgenen".

Hvert år blev der holdt fastelavnsbal, som indgik i rækken af fester i "den gale uge" – som fastelavnsugen kaldtes. I 1875 var ballet vellykket, bortset fra en enkelt klage. Selv om man havde besluttet at blive ved til kl. 6 om morgenen, mente nogle, at natten var for kort. Formanden beklagede, at han ikke kunne gøre noget ved det, men lovede at tænke over, hvordan han kunne ændre på det til næste gang – og måtte til sidst bede medlemmerne om at gå hjem med de bjørne, de havde fanget i nattens løb. Nu skal det retfærdigvis siges, at sangforeningens medlemmer gennem årene var ganske seriøse, når det gjaldt selve sangen. Man havde i mange år professionelle dirigenter, der hver uge kom rejsende fra København, når der var øveaften. Og når man hvert år til pinse sang solen op ved Blueshøj i Dragør Anlæg, satte man en ære i, at tonerne skulle lyde rene og klare.

Dragør Sangforening udgiver til næste år et jubilæumsskrift sammen med Dragør Lokalkrav, hvor der bliver mulighed for at læse mange flere historier fra 150 år med sang og samvær.

1874

Søndagen d. 21. Februar 1886, Aften Kl. 8,
giver

Dragør Sangforening

en Aftenunderholdning

i J. A. Smidts Enkes Lokale i Dragør.

Indtægten
tilfalder trængende Familier i Dragør.

Program.

Første Afdeling.

Danmark	Lansky.
Aarle Morgen	Abt.
Kællan, Barytonsolo	W. Lagerkrantz.
Jægersang	C. Weber.

Oplæsning: **Barberkniven.**

Anden Afdeling.

Til Jylland	F. A. Reisiger.
Rosen i Nordanskog	G. F. Fischer.
Mit Hemlands Dab.	M. Pheil.
Skarpskytttemarsch	* * *

Oplæsning: **Handen i Huset.**

Tredie Afdeling.

Rytteren paa Marsch.	N. W. Gade.
Drikkesang	Wetterling.
Sof i Ro, Barytonsolo	Mehring.
Tambourmarsch	Krug.

Oplæsning: **Bonden i det russiske Dampbad.**

Billetter erholdes ved Indgangen å 50 Øre
for Voxne og 25 Øre for Børn. Yderligere Bidrag
modtages med stor Taknemmelighed i Haab om
et talrigt Besøg til Fordel for de Trængende.

Saltholm i fokus

Som optakt til mødet den 8. november 2016 i festsalen på Wiedergården, hvor *Bente Thers* fortæller om sit liv som husmor og krokone på Saltholm, sætter vi lidt fokus på Saltholm også betegnet som "Øresunds grønne prærie".

Dragør Lokalhistoriske Forening har tre gange arrangeret ture til Saltholm for foreningens medlemmer og to særudgaver af vort medlemsblad har omhandlet Saltholm.

I 1999 havde Kurt Mathisen en længere samtale med stifteren af Museet på Saltholm *Hans Zimling*. Det kom der en interessant resultat ud af med titlen "Livet på Saltholm – samtale med en indfødt". I 2003 udgav Foreningen "Min barndom på Saltholm" af *Martha Zimling Mikkelsen*, hvorfra der herunder er gengivet et par korte uddrag.

Selv om tiden på mange måder står stille på Saltholm, så er der i de senere år sket store investeringer i havnen og i Saltholmsejerlaugets bygninger. Endvidere er der opført en velkomstpavillon på havnen, med en stor model af Saltholm og en interessant plancheudstilling, ligesom det restaurerede udkigstårn giver en enestående udsigt over Saltholm og hele horisonten rundt. Dragør Lokalhistoriske Forening overvejer, om tiden måske igen snart er moden til at gentage et besøg på Saltholm!

Claus Ehlers

Uddrag af Martha Zimlings erindringer:

Skolen på Saltholm

I 1921 blev der oprettet en skole på Saltholm. Det er den første bygning, man møder, når man går i land på øen ved Barakkebroen.

Skolen er meget lille, et par små rum og køkken til lærerinden og en meget lille skolestue med plads til ca. otte elever.

Når man startede i 1. klasse, var der sommetider ikke flere pladser. Så måtte den sidst ankomne elev sidde på en stol ved et skab på væggen, som havde den rette skrivehøjde. Det fungerede udmærket. Sådant er det vist flere, der er begyndt i 1. klasse. Efter nogle år blev der bygget en større skole med plads til flere elever, og lærerinden fik hele den gamle skole til beboelse.

Martha Zimling ved brønden på Gammelværk

Alle klasser blev undervist i samme lokale. Det var en stor fordel, for når man kom til 7. klasse, havde man fået det hele gennemgået seks gange. Mange gange sad man og lyttede til de store og strikkede strømper og grydelappe imens. Lærerinden havde medbragt et gammelt stueorgel og violin spillede hun også, så der blev også spillet og sunget en del. Der blev undervist i mange fag. Først og fremmest de elementære fag, men også i fletning af peddigrør, linoleumstryk, bastfletning samt gymnastik, som foregik i en gammel barak fra militærets tid under 1. Verdenskrig. Den lå tæt på skolen, men er for længst nedrevet.

Jernbanevogn med sejl der blev brugt som "skolebus"

Skolevejen var lang for mine søskende og mig – godt og vel tre km. Men et lille stykke fra vores hjem lå en gammel jernbane fra 1.

Verdenskrig. Vi havde så en gammel tipvogn stående, som vores far havde sat mast og sejl på. Så de dage, hvor der var vind nok, var vi hurtigt i skole. I modvind eller vindstille brugte vi en stage, og så stagede vi som i en pram. Sommetider nøjedes vi med at løbe ved siden af og skubbe. Når der så var kommet god gang i vognen, sprang vi op, og satte os. Skinnerne blev taget op i 1933.

Flere steder var der så meget vand, at vi fik vand i træskoene. Så tog vi træsko og strømper af, når vi nåede skolen, og tørrede dem ved kakkellovnen. Så var de tørre, når vi skulle hjem, men nåede alligevel at blive våde igen på hjemvejen.

Kroen

Opsynsmanden, Ejnar Knudsen, drev samtidig en kro på Saltholm. Fra Havnegade sejlede der en udflugtsbåd derover et par gange om dagen, og mange lystbåde tog også derover, mest om søndagen.

Vores far var hver søndag havnefoged, og skulle sørge for, at passagerbåden fra Havnegade kunne lægge til. Vores mor gik ned på kroen og vaskede op til sent om aftenen. Da jeg blev 12-13 år, fulgtes jeg med mor derned og var med i køkkenet. Der skulle laves en masse kaffe, rettes mange bakker an med kopper, sukker og fløde, så der var fart på. Der var både tjenere og serveringsdamer. Der var mange borde i krohaven og to krostuer. Der kunne gæsterne spise deres medbragte mad. Til kaffen var der altid hjemmebagt sandkage eller franskrød med smør. Der kunne også købes is og chokolade. Desværre måtte alt det holde op da krigen kom i 1940, og der var lukket indtil 1945.

Fru Laura Knudsen på Holmegård var et ualmindeligt rart menneske. Jeg skulle engang i skolen strikke en sweater, men skulle selv købe garnet. Da fru Knudsen var i byen, købte hun garnet til mig. "Det taler vi ikke om", sagde hun. Det glemmer jeg aldrig. Det samme gentog sig igen det sidste år, vi gik i skole. Vi skulle sy en kjole, men havde ikke råd. Igen klarede fru Knudsen det for os, stoffet blev købt og der var også en gave, som der ikke blev talt om. Båden fra Havnegade kom ikke til at sejle igen. Kun postbåden havde enkelte passagerer med, og lystbåde kom der heller ikke så mange af mere".

Gården Gammelværk på Saltholm.

Krokone på Saltholm

Amager er Danmarks tættest befolkede ø med næsten 200.000 indbyggere fordelt på 97km². Lige ved siden af ligger Saltholm, som er Danmarks tyndest befolkede ø med kun to indbyggere på 16 km². Mange har besøgt øen, men de fleste kun for en kort stund og på et begrænset område omkring havnen. *Bente Thers* har været fastboende på Saltholm igennem fem år, da hun var gift med holmemanden og fungerede som husmor og krokone.

Dragør Lokalhistoriske Forening har inviteret Bente til at fortælle om livet på Saltholm året rundt, hvor børnene voksede op og tilværelsen var underlagt naturens luner. Bente er født og opvokset i Dragør. Hun er en kendt skikkelse i byen, hvor hun med sin elskede harmonika og sit åbne væsen spreder glæde omkring sig.

Claus Ehlers, der har været bestyrelsesmedlem i Saltholmsejerlauget i snart 40 år, vil supplere med sin historiske viden om Saltholm, og sammen med Bente kunne besvare spørgsmål. En spændende aften om "Øresunds grønne prærie", Danmarks største privatejede ø med enestående natur, rigt fugleliv og interessant historie.

Arrangementet afholdes af Dragør Lokalhistoriske Forening i samarbejde med Dragør Lokalarkiv og Dragør-Bibliotekerne, og finder sted i festsalen på Wiedergården *tirsdag den 8. november 2016 kl. 19.30*. Alle er velkommen.

Saltholmbrødrene

På Dragør-Bibliotekerne kan du låne en helt ny bog om en særlig side af Saltholms historie. Her boede under 2. Verdenskrig tre brødre, der deltog aktivt i arbejdet med at hjælpe danske jøder, modstandsfolk og andre på flugt over Sundet til Sverige.

Bogen er skrevet af familien og rummer mange spændende beretninger om livet under Besættelsen på Saltholm.

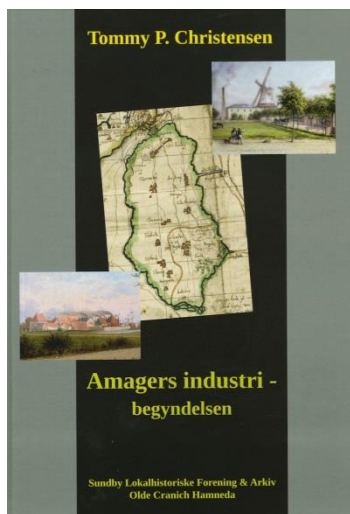

Amagers første industrier

Dragør har i århundrede levet af sejlads, men det var faktisk søfarten, der var skyld i, at byen alligevel i en periode havde en anseelig industriproduktion. I 1700-tallet fik Dragørs kvinder et særligt privilegium til at drive væveri. Årsagen var fra starten, at søfolkene skulle stå til rådighed for Flåden, og dermed løb en vis risiko for at komme i krig og ikke vende hjem til den familie, der skulle forsørges. Væveriet var altså en form for livsforsikring, som ind imellem kom "til udbetaling", når et skib gik ned og manden blev derude.

I 1830'erne stod der over 300 væve i dragørhjemme, så selv om det var hjemmeindustri, blev der alligevel produceret ganske store mængder klæde. Klædet blev solgt i København af opkøbere. I 1800-tallet kom der også et par industrielle væverier i Dragør. Dels i ejendommen Højerup, på hjørnet at Kirkevej og Stationsvej, dels på en grund vest for Dragør kirke. Her lå helt frem til 1980'erne Wieders Væverier, der blev byens største arbejdsplads.

Historien om vævningen er udførligt beskrevet i forhenværende arkivar Birte Hjorths bøger om Dragør og indgår nu også i en ny bog om de tidlige industrier på Amager. Det er Sundby Lokalhistoriske Forening, der har udgivet Tommy P. Christensens lille bog om industriudviklingen på øen. Her kan man også læse om de første - ofte meget forurenende - fabrikker i Sundbyerne, om møllerne på Christianshavn og kalkbrydningen på Saltholm. Bogen er på 144 sider og koster 200 kr.

Glimt fra kølvandsstriber Del 2

Anden del af *Hans Bach Jeppesens* righoldige erindringer "Glimt fra kølvandsstriber" med undertitlen "Fra dæksdreng til lods – med hjemstavn i Dragør" er snart ved at blive udgivet. Bogen er på 432 velskrevne sider og omhandler tiden, hvor Hans Bach Jeppesen uddanner sig som sømand. Først under 2. Verdenskrig i indre danske farvande og i tiden lige efter på store sejl- og motorskibe på verdenshavene, på Skoleskibet Georg Stage, på Navigationsskolen i København og ved aftjening af værnepligt i Søværnet på Grønland. Herefter er vejen banet for, at hans drøm om at blive lods som sin far, kan blive realiseret.

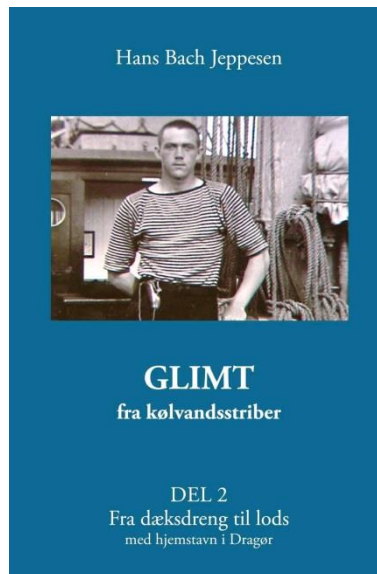
Dragør Lokalhistoriske Forening afholder et arrangement i Kedelhuset på Wiedergården *onsdag den 30. november 2016 kl. 19.30*. Her vil Claus Ehlers, der står for udgivelsen, fortælle om erindringerne og baggrunden for udgivelsen. Glimt fra kølvandsstriber udkommer i to bind på tilsammen 712 sider. Første bind, der udkom den 30. juli på Lodsens Dag har undertitlen "Min barndom i Dragør". Efter foredraget vil der være mulighed for foreningens medlemmer at kunne købe bøgerne til reduceret pris, ligesom Claus Ehlers står til rådighed, hvis man ønsker bøgerne signeret.

Prisen er kr. 120 for første bind og kr. 150 for andet bind eller kr. 250 for begge bind samlet. En sikkert velkommen gaveidé til den snarlige juleaften.

Gå på arkivet – også om aftenen

Efterhånden kan mange spørgsmål om lokalhistorien besvares på internettet, men skal man i dybden, må man stadig opsøge de historiske kilder på arkiverne. Dragør Lokalarkiv har åbent for publikum to dage om ugen, men fra næste år laver vi et forsøg med også at holde åbent en aften om måneden. Vi har premiere på det nye tilbud *tirsdag den 3. januar*, hvor der er folk i arkivet fra kl. 13 og helt frem til kl. 21. Vi holder aftenåbent første tirsdag i måneden og hver gang har vi et tema, hvor vi opfordrer publikum til at finde materiale frem i gemmerne.

Du er stadig velkommen til at bruge arkivet i den sædvanlige åbningstid som er tirsdag 13.00-17.00 og torsdag 10.00-17.00. Men vi beder om, at du kontakter arkivet i forvejen, hvis du har spørgsmål. Så kan vi finde det relevante materiale frem, og ofte har én af arkivets medarbejdere specialviden, som vi kan trække på. Skriv på lokalarkivet@dragoer.dk eller ring på 32 89 03 29.

Da farfar var dreng...

På **Arkivernes dag** den 12. november kan du komme med tilbage til tiden 1955-1965, hvor Dragør Lokalkarkivs medarbejder Wiebke Zickert og hendes studiekreds præsenterer deres arbejde med at samle erindringer fra dengang. Hun fortæller:

"I den periode var vi børn og unge i Dragør. Vi er fire gamle skolekammerater, der hører til årgangene 1949 og 1950. Fælles for os er at vi alle har gået i skole sammen, i en klasse der begyndte skolegang i 1957. I et lille års tid har vi udvekslet erindringer fra den prædigitale tid vi er vokset op i. En tid som vi selv oplever som et årti med mange store forandringer for os, men også i Danmark. Vi arbejder på en bog om vores lege og andet tidsfordriv i Dragør, og det er udgangspunktet for en lille udstilling, som vi præsenterer på Arkivernes Dag. Vi har fundet billeder, og effekter frem fra tiden hvor velstanden var i vækst, og hvor vi børn oplevede at verden ændrede sig meget. Vi var børn, der oplevede at vokse op i meget trygge og små rammer, og alligevel hørte om hunden Laika i kredsløb om jorden. Vi oplevede at der udenfor vores verden måske ikke var så trygt, i form af krisen i Ungarn i 1956, det gav os nye kammerater. Salmebogen og de danske sange blev skiftet ud med, beat og rock. Nu var det ikke længere blokfløjten vi dyrkede men elguitar og trommer, og engelske refrains. Og vi fik TV, fotoapparater, rejsegrammofoner, spolebåndoptagere, udlandsrejser og vores eget radioprogram, Mylius der spillede vores musik. Vi oplever selv at have levet i en tid med kontinuerlige forandringer, men dog stadig i et lille trygt og hyggeligt samfund, hvor de fleste kendte hinanden. Det har vi forsøgt at fortælle med ord, billeder, små film og effekter fra dengang."

Tog de også selfies i 1800-tallet?

Ja! Det iscenesatte fotografi er ikke nogen ny opfindelse. Helt tilbage fra fotografiets barndom, har man gerne ville tage sig så godt ud på billeder, som muligt. Derfor er der mange ligheder mellem 1800-tallets opstillede atelierfotografier og nutidens selfie'er.

På Arkivernes Dag kan du se eksempler på nogle af Dragør Lokalkarkivs mange tusinde historiske portrætbilleder – og endda prøve at tage et historisk portræt af dig selv!

Lokalarkivet har åbent på Arkivernes Dag lørdag den 12. november fra 12.00 – 16.00.

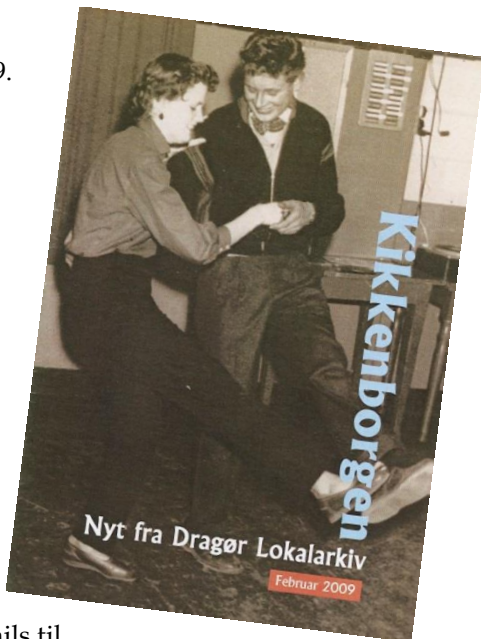
Kikkenborgen

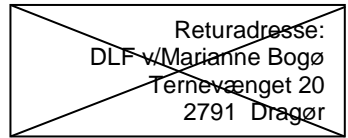
Bladet Kikkenborgen udkom første gang i 2009. Fra 2012 blev det udgivet af Dragør Lokalhistoriske Forening og Lokalarkivet i fællesskab. Til Dragør Kommunes budget for 2017 har arkivet skulle pege på områder, hvor vi kunne høste en økonomisk gevinst ved at digitalisere, for at spare på udgifterne.

Derfor er dette nummer af Kikkenborgen det sidste, der udsendes i papirform. Bladet vil fremover udkomme i form af et nyhedsbrev, man får tilsendt som email.

Lokalhistorisk Forening overvejer, hvordan medlemsinformationerne skal udsendes fremover. Portoforhøjelser gør, at udsendelse er belastende for foreningens økonomi. Foreningen udsender allerede nu mails til medlemmerne med nyheder om arrangementer m.m. Får du dem ikke kan du tilmelde dig på

info@dragoer-lokalahistorie.dk

Kommende arrangementer

Tirsdag den 8. november kl. 19.30

Bente Thers fortæller om livet som krokone på Saltholm

Sted: Festsalen, Wiedergården.

Se mere om arrangementet inde i bladet.

Lørdag den 11. november kl. 12.00 – 16.00

Arkivernes Dag

Dragør Lokalkarkiv holder ekstraordinært åbent og viser bl.a. udstilling om Dragør i 1950'erne og 1960'erne.

Onsdag den 30. november kl. 19.30

Præsentation af 2. del af Hans Bach Jeppesens erindringer

Sted: Kedelhuset, Wiedergården.

Alle er velkommen, tilmelding ikke nødvendig.

2017

Tirsdag den 3. januar kl. 17.00 – 21.00

Tirsdag den 7. februar kl. 17.00 – 21.00

Tirsdag den 7. marts kl. 17.00 – 21.00

Tirsdag den 4. april kl. 17.00 – 21.00

Arkivaften

Dragør Lokalkarkiv holder aftenåbent.

Fredag den 17. februar kl. 17.00

Besøg på Watpa Copenhagen

I Store Magleby ligger er tempel for munke fra Thailand. Lokalhistorisk Forening arrangerer besøg med smagsprøver på thai-anretninger.

OBS: Kun for medlemmer – tilmelding nødvendig til: dlf@1153.dk

Marts

Generalforsamling i Dragør Lokalhistoriske Forening.

Medlemmer får mere information senere.